3. Kommissionens forordning nr. 2517/74 finder anvendelse på de lagerkontrakter, indgået før ikrafttrædelsen af Rådets forordning nr. 2498/74, for så vidt angår de mængder, der endnu ikke var behørigt bragt ud fra lageret på denne dato, dvs. den 7. oktober 1974.

4. Begrundelsen for en generel retsforskrift kan fremgå ikke blot af dens ordlyd, men også af samtlige regler under ét på det pågældende område.

5. Forordning nr. 2517/74 er gyldig.

I sag 92/77

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af High Court of Ireland er indgivet til Domstolen for i den sag, der verserer for nævnte ret mellem

AN BORD BAINNE CO-OPERATIVE LIMITED

og

LANDBRUGSMINISTEREN,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af visse bestemmelser i Kommissionens forordninger nr. 685/69 og 2517/74 vedrørende støtte til privat oplagring af smør og fløde,

afsiger

DOMSTOLEN (første afdeling)

sammensat af afdelingsformanden G. Bosco, dommerne A. M. Donner og A. O'Keeffe,

generaladvokat: H. Mayras
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder, retsforhandlingerne og de skriftlige indlæg, der er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og skriftvekslingen

1. Rådets forordning nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT 1968 (I), s. 169; org.ref. JO L 148/13, 1968) indfører i artikel 6, stk. 2 et system med støtte til privat oplagring af inden for Fællesskabet fremstillet smør og fløde inden for rammerne af interventionsordningen.

Støtten ydes til de mængder, der oplagres på producentens bekostning, og for så vidt angår smør kræves det, at smørret er fremstillet inden for en begrænset periode direkte forud for oplagringens begyndelse. Støtten har i det væsentlige til formål at udligne sæsonbetonede prissvingninger og muliggøre en midlertidig tilbagetrækning fra markedet.

I Rådets forordning nr. 985/68 af 15. juli 1968 om fastsættelse af almindelige regler for interventionsforanstaltninger på markedet for smør og fløde (EFT 1968 (I), s. 247; org.ref. JO L 169/1, 1968) anføres i niende betragtning, at »for at sikre ensartethed i systemet inden for Fællesskabet er det nødvendigt at foreskrive en i henhold til fællesskabsbestemmelser oprettet lagerkontrakt og en ensartet fremgangsmåde ved beregningen af støttebeløbet i overensstemmelse med lageromkostningerne og markedsudviklingen«. Interventionsorganet er forpligtet til at afslutte en sådan kontrakt med alle interesserede, som kan opfylde de fastsatte betingelser. Disse betingelser fastsættes i enkeltheder af den pågældende medlemsstat og vedlægges de forskellige kontrakter under betegnelsen »standardbetingelser«. Der er imidlertid et vist antal bestemmelser, der i henhold til fællesskabsretten skal indføjes i dem.

Støttens størrelse fastsættes af Fællesskabet under hensyntagen til lageromkostningerne og den påregnelige udvikling af priserne på frisk smør og lagersmør. Det samlede beløb udgøres af flere størrelser, som er nøjere defineret i artikel 24 i Kommissionens forordning nr. 685/69 (EFT 1969 (I), s. 182; org.ref. JO L 90/12, 1969) som ændret ved Kommissionens forordning nr. 658/74 (EFT L 80/3, 1974).

I artikel 27 i forordning nr. 685/69 bestemmes, at støtten til fløde beregnes således, at flødemængderne (pasteuriseret) konverteres til »smørsammenligningsfaktorer«, idet den i fløden indeholdte fedtmængde multipliceres med 1,25.

Artikel 26 i samme forordning bestemmer, at støtten til privat oplagring kun kan ydes, når oplagringsperioden andrager mindst fire måneder, og artikel 28 foreskriver, at med undtagelse af produktionsåret 1968/69 begynder oplagringstiden den 1. april og udløber den 30. september samme år. Fraførselstiden begynder den 1. november og udløber den 31. marts i det følgende år. Artikel 29, som oprindeligt affattet, bestemte endeligt, at hvis opkøbsprisen faldt, skulle støtten forhøjes tilsvarende. Efter at artikel 29 nu er blevet ændret ved Kommissionens forordninger nr. 880/69 (EFT 1969 (I), s. 204; org.ref. JO L 144/11, 1969), nr. 1064/69 (EFT 1969 (I), s. 221; org.ref. JO L 139/13, 1969), og nr. 603/70 (EFT 1970 (I), s. 148; org.ref. JO L 72/62, 1970) lyder den således:

»I tilfælde af, at interventionsorganerne ændrer opkøbspriserne for smør, skal den støtte, som omhandles i artikel 24, til de smørkvanta og til de i smørsammenligningsfaktorer udtrykte flødekvanta, som har været genstand for en lagerkontrakt, som er blevet oplagret forud for datoen for anvendelsen af ændringen i opkøbsprisen, og som på tidspunktet for prisændringen endnu befinder sig på lager:

a) forhøjes med et beløb svarende til den eventuelle nedsættelse af opkøbsprisen;

b) nedsættes med et beløb svarende til den eventuelle forhøjelse af opkøbsprisen.«

Denne tekst blev derpå ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 (EFT L 269/24, 1974), suppleret med følgende afsnit:

»Hvis forhøjelsen af købsprisen er højere end støttebeløbet, ydes der ingen støtte.

Bestemmelserne i de foregående afsnit anvendes ligeledes i tilfælde af en ændring af beløbene udtrykt i national valuta af opkøbsprisen for smør, som anvendt af det pågældende interventionsorgan.«

Denne forordning, der blev offentliggjort den 4. oktober 1974, trådte i kraft den 1. oktober 1974.

Ved Rådets forordning nr. 2496/74 af 2. oktober 1974 (EFT L 268/1, 1974) blev interventionspriserne (svarende til interventionsorganets »opkøbspriser«) i landbrugssektoren for produktionsåret 1974/75 ændret i forhold til priserne i Rådets forordning nr. 663/74 af 28. marts 1974 (EFT L 85/52, 1974). Særligt med hensyn til smør blev interventionsprisen for Irland forhøjet fra 163,40 til 170,43 regningsenheder pr. 100 kg. Derved steg interventionsprisen pr. ton smør fra 1 660,14 til 1 731,51 regningsenheder. Denne forordning trådte i kraft den 7. oktober 1974.

2. Overalt, hvor det efter den fælles landbrugspolitik er nødvendigt, at de nye medlemsstaters valutaer omregnes til en anden valuta eller til regningsenheder, er den omregningskurs, der herved skal anvendes, fastsat i fællesskabsforordninger.

Rådets forordning nr. 222/73 af 31. januar 1973 (EFT L 27/4, 1974) bestemte, at den omregningskurs, der skulle anvendes for Irland, var lig med Irlands repræsentative valutakurs (på daværende tidspunkt: 1 irsk pund = 2,1644 RE). Denne kurs blev ændret ved Rådets forordning nr. 2498/72 af 2. oktober 1974 (EFT L 268/6, 1974) og nedsat til 1,9485 regningsenheder pr. pund.

Denne forordning fik, ligesom ovennævnte forordning nr. 2496/74, gyldighed fra den 7. oktober 1974.

3. Firmaet An Bord Bainne Co-Operative Ltd er et andelsselskab med begrænset ansvar, stiftet i henhold til irsk ret. Det køber, markedsfører, og sælger mælk og mejeriprodukter, herunder smør og fløde.

I henhold til og i overensstemmelse med fem private lagerkontrakter, der var indgået med ministeren for landbrug og fiskeri — som i Irland er det nationale interventionsorgan for den fælles landbrugspolitik — oplagrede dette selskab visse mængder smør og fløde fra den 10. juni 1974 til den 5. februar 1975.

Hvad nærværende retssag angår, har firmaet ikke rejst indvendninger mod, at den firmaet tilkommende støtte i henhold til ovenfor anførte kontrakter reduceres på grund af forhøjelsen af opkøbsprisen for smør efter Rådets forordning nr. 2496/74. Derimod har firmaet gjort gældende, at hverken denne sags kontrakter eller forordning nr. 2517/74, korrekt fortolket, kan medføre, at ændringen af omregningskursen mellem det irske pund og regningsenheden i henhold til Rådets forordning nr. 2498/74 betragtes som et moment, der bevirker en ny forhøjelse af opkøbsprisen for smør og således en yderligere reduktion af støtten, som på denne måde her reduceres til nul.

Under henvisning til ovennævnte kontrakter samt de pågældende fællesskabsregler har firmaet afkrævet interventionsorganet 457 475,87 irske pund eller 891 391,75 RE, udtrykt i national valuta, efter pundets nye kurs som støtte til privat oplagring.

Interventionsorganet har afvist dette krav og herved anført, at ifølge artikel 29, stk. 2 i forordning nr. 685/69 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 ydes der ikke støtte, såfremt opkøbsprisen for smør bliver højere end støttebeløbet. Dette er efter interventionsorganets mening tilfældet i foreliggende sag, hvor opkøbsprisen for smør for Irland er blevet genstand for en »dobbelt« forhøjelse, der skyldes:

— dels ændringen af opkøbsprisen, udtrykt i regningsenheder, i henhold til forordning nr. 2496/74,

— dels ændringen af opkøbsprisen, udtrykt i irske pund, som følge af den i forordning nr. 2498/74 fastsatte repræsentative kurs for pundet.

4. Denne tvist verserer nu for High Court of Ireland, der har skønnet, at de retsspørgsmål, der skiller parterne, ikke kan afgøres uden en fortolkning af fællesskabsretten. Ved kendelse af 13. juli 1974 har den derfor besluttet at udsætte sagen og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 at forelægge Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

»1. Bevirkede Rådets forordning (EØF) nr. 2498/74, som ændrede omregningskursen mellem det irske pund og regningsenheder, en forhøjelse af 'opkøbsprisen for smør' efter dette udtryks betydning i artikel 29 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 685/69 som ændret ved artikel 2 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1064/69 og som yderligere ændret ved artikel 4 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 603/70?

2. I tilfælde af et bekræftende svar på det første spørgsmål, skete den forhøjelse af opkøbsprisen for smør, der bevirkedes ved Rådets forordning (EØF) nr. 2498/74, a) uafhængigt af eller b) på grund af bestemmelserne i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2517/74?

3. Dersom Rådets forordning (EØF) nr. 2498/74 må antages at have bevirket en sådan forhøjelse af 'opkøbsprisen for smør' og en nedsættelse af den støtte, der af sagsøgte skal ydes sagsøgeren i medfør af Kommissionens forordning (EØF) nr. 2517/74, er nævnte forordning (EØF) nr. 2517/74 da gyldig og bindende med hensyn til kontrakter, der før forordningens ikrafttræden er indgået i den form, som omhandles i bilag 3?

4. Såfremt sagsøgte skal udbetale støtte til sagsøgeren, skal der da betales den fulde støtte efter det irske punds repræsentative kurs, der gjaldt på tidspunktet for oplagringens ophør, eller skal en del af støtten henføres til tidsrummet før den 7. oktober 1974 og betales efter den repræsentative kurs, der gjaldt før dette tidspunkt?«

5. Et udskrift af forelæggelseskendelsen er indgået til Domstolens justitskontor den 25. juli 1977.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af firmaet An Bord Bainne Co-Operative Ltd, repræsenteret af solicitors McCann Fitzgerald Roche & Dudley, bistået af Nial Fennell og Roderick J. O'Hanlon, af landbrugsministeren, repræsenteret af Chief State Solicitor, Liam J. Lysaght, som befuldmægtiget, og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin juridiske konsulent, Richard Wainwright, som befuldmægtiget.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse og har ved kendelse af 9. november 1977 i henhold til artikel 95 i procesreglementet besluttet at henvise sagen til behandling i første afdeling.

II — Skriftlige indlæg indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen

A — *Firma An Bord Bainne* har anført, at hvad nærværende retssag angår, er det korrekt, at den støtte, som det skal have udbetalt i medfør af de pågældende kontrakter, skal nedsættes med den forøgelse i opkøbsprisen for smør, der skyldes Rådets forordning nr. 2496/74. Det gør imidlertid gældende, at det udelukkende er i medfør af denne forordning, at opkøbsprisen for smør lovligt kunne ændres i det omhandlede mælkeproduktionsår, og at det derfor er fejlagtigt at hævde, at denne pris undervejs indirekte er blevet yderligere ændret som følge af forordning nr. 2498/74. Udtrykket »opkøbspris« i forordning nr. 1064/69 betyder nemlig den i regningsenheden udtrykte opkøbspris for smør, således som den fastsættes ved en særskilt retsakt fra Rådet for hvert mælkeproduktionsår. Kun Rådet kan ændre denne pris inden for det produktionsår, for hvilket den er fastsat, ved en behørigt udstedt retsakt. Forordning nr. 2498/74 har ingen indflydelse på opkøbsprisen for smør: denne pris, som udtrykkes i regningsenheder, påvirkes ikke af ændringen af den repræsentative omregningskurs for det irske pund.

En sådan ændring angiver ganske enkelt, at de tidligere repræsentative omregningskurser ikke afspejlede den daværende økonomiske virkelighed. I et forsøg på at rette op på denne situation, fastsatte forordningen en ny repræsentativ omregningskurs for at sætte de nye medlemsstater på lige fod med deres partnere i Fællesskabet.

Desuden er det ikke de nationale interventionsorganer, men kun Fællesskabets institutioner, der er bemyndigede til at ændre interventionsprisen for smør. På det tidspunkt, hvor de pågældende kontrakter blev afsluttet, bestemte artikel 29 i forordning nr. 685/69, at støtteløbet kun skulle ændres, såfremt der skete en ændring af opkøbsprisen for smør (udtrykt i regningsenheder). Det er i den samme betydning, man skal fortolke henvisningen til prisændringer i de i denne sag omhandlede kontrakter. Ydermere fremgår det af artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 985/68, hvori det præciseres, at størrelsen af støtten til oplagring fastsættes »for Fællesskabet«, at støttebeløbet skal være det samme overalt i Fællesskabet. Dette ville imidlertidig ikke være tilfældet, hvis det omhandlede støttebeløb nedsættes på grund af en ændring af den repræsentative kurs for det irske pund.

Firma An Bord Bainne har derfor konkluderet, at det *første spørgsmål* bør besvares således:

»Rådets forordning (EØF) nr. 2498/74 bevirkede ikke en forhøjelse af 'opkøbsprisen for smør' efter dette udtryks betydning i artikel 29 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 685/69 som ændret ved artikel 2 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1064/69 og som yderligere ændret ved artikel 4 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 603/70«.

Firma An Bord Bainne har derefter gennemgået det *andet spørgsmål.* Det hat herved bestridt, at udtrykket »opkøbspris« i de ovennævnte forordninger skulle være blevet ændret som følge af forordning nr. 2517/74 således, at det har fået en ny betydning fra den 1. oktober 1974 derved, at begrebet, det samme beløb i national valuta, som faktisk er modtaget af interventionssælgeren, skulle være blevet indført.

Partens ret til støtte for oplagring hviler blandt andet på de lagerkontrakter, som er indgået med vedkommende interventionsorgan, og som indeholder de i denne henseende nødvendige betingelser. Hvis forordning nr. 2517/74 skal fortolkes således, at disse betingelser også omfatter den uforudsete mulighed,

at en forhøjelse af opkøbsprisen udtrykt i national valuta kan ændre kontraktsgrundlaget, så er kontraktsvilkårene ensidigt ændret til skade for den private part.

En sådan ensidig ændring af en kontraktlig ret er imidlertid i strid med det almindelige retsprincip, der er fælles for alle medlemsstaterne, hvorefter ingen kan berøves en ejendomsret uden passende erstatning. Desuden fremgår det af Domstolens praksis — som firma An Bord Bainne har gennemgået detaljeret — vedrørende beskyttelsen af de fundamentale rettigheder samt respekten for almindelige retsprincipper, at fællesskabsretten beskytter velerhvervede rettigheder og anerkender, at de handlendes berettigede forventning om, at den eksisterende lovgivning bevares, under visse omstændigheder indebærer en garanti for, at allerede indgåede kontrakter kan gennemføres som planlagt. Reglerne vedrørende systemet med støtte til privat oplagring af smør og fløde gør det særligt nødvendigt, at disse retsprincipper respekteres og anvendes.

Det fremgår nemlig af den kendsgerning, at støttebeløbet samt andre kontraktsvilkår fastsættes i fællesskabsforordninger, og endvidere af den omstændighed, at systemets anvendelse er knyttet til præcise betingelser, så som skriftlige kontrakter mellem den private part og interventionsorganet og kravet om en mindste oplagringsperiode, at den, der ønsker at opnå støtte og har indgået en lagerkontrakt i dette øjemed, på grundlag af disse betingelser og sikkerheden for betaling af et givet beløb er nødt til at handle således, at han uden denne sikkerhed lider flere tab (binding af kapital, udgifter til oplagring og udførsel fra lageret, handelsmæssig risiko osv.).

Forordning nr. 2517/74 skal derfor fortolkes således, at den ikke er til skade for de velerhvervede rettigheder og den berettigede forventning hos de handlende, som inden forordningens vedtagelse har bundet sig ved lagerkontrakter for at opnå den omhandlede støtte. Domstolen bør derfor besvare det andet spørgsmål, litra b) benægtende.

Efter An Bord Bainne's opfattelse er det også muligt at besvare det *tredje spørgsmål* ud fra de anførte betragtninger.

Da lagerkontrakterne blev indgået, havde parterne kun aftalt en nedsættelse af støtten, udregnet i regningsenheder, såfremt der skulle indtræde en forhøjelse af opkøbsprisen for smør, dvs. et tal, som Rådet ved en særlig retsakt fastsætter i regningsenheder for hvert produktionsår. Den omstændighed, at Kommissionen har forsøgt at ændre dette kontraktsgrundlag ved forordning nr. 2517/74, som man gav virkning også for lagerkontrakter, indgået før dens ikrafttræden, er i strid med ovennævnte principper om beskyttelsen af velerhvervede rettigheder og den berettigede forventning, principper som er anerkendt af fællesskabsretten.

Herved har Kommissionen ikke blot udstedt en retsakt, der er uforenelig med traktaten og dennes gennemførelsesbestemmelser, men har desuden overskredet de den i traktatens artikel 155, fjerde led og i artikel 6, stk. 7 i forordning nr. 804/68 tildelte beføjelser. Ved at tillægge Kommissionen beføjelse til at vedtage »gennemførelsesbestemmelser for interventionsordningen og især støttebeløbet til privat oplagring« har Rådet ikke villet give den beføjelse til at udstede regler med tilbagevirkende kraft, der førte til en nedsættelse af det støttebeløb, der tidligere var aftalt.

Rådet har nemlig selv i forordning nr. 985/68 anført de omstændigheder, hvorunder støtten kan forhøjes eller nedsættes: det er her bestemt, at støttebeløbet kan »forhøjes«, såfremt markedet har udviklet sig ugunstigt på en måde, som ikke kunne forudses, og at støttebeløbet kan »ændres« for »frem-

tidige kontrakter«, såfremt markedssituationen kræver det, men forordningen indeholder ingen bestemmelser om en »nedsættelse« af støtten, for så vidt angår allerede indgåede kontrakter.

Hvis det antages, at forordning nr. 2517/74 har tilbagevirkende kraft, har Kommissionen derudover krænket væsentlige formkrav, idet den ikke i forordningen har givet en fyldestgørende redegørelse for de grunde, der har fået den til på en helt særlig måde at fravige nogle i fællesskabsretten normalt anvendte principper.

Hvad endelig angår svaret på det *fjerde spørgsmål*, har firma An Bord Bainne henvist til artiklerne 4, stk. 2 og 6 i forordning nr. 1134/68, artikel 26 i forordning nr. 685/69 samt de forskellige klausuler i de lagerkontrakter, der er oprettet i den foreliggende sag, og til Domstolens praksis vedrørende disse bestemmelser og har herved anført, at retten til støtte ved oplagring først opstår i det øjeblik, hvor smørret tages ud fra lageret efter den krævede mindsteperiode og med skriftlig tilladelse fra interventionsorganet, og når kontraktsvilkårene i perioden er blevet overholdt i et og alt. Firma An Bord Bainne konkluderer følgelig, at dette spørgsmål bør besvares således, at den omregningskurs, der skal anvendes på hele beløbet udtrykt i regningsenheder, en den på dagen, hvor smørret udføres af lageret, gældende.

B — *Landbrugsministeren* har i sit skriftlige indlæg henvist til de anbringender, der er fremsat under forhandlingerne i hovedsagen. Han gør især gældende, at ændringen i det irske punds omregningskurs efter Rådets forordning nr. 2498/74 medførte en forhøjelse af den af interventionsorganet anvendte opkøbspris for smør, udtrykt i irsk valuta; en forhøjelse, som i forbindelse med den i Rådets forordning nr. 2496/74 indførte nye opkøbspris for smør for Irland udtrykt i regningsenheder, havde til følge, at firma An Bord Bainne ikke er berettiget til støtte for privat oplagring af smør og fløde i henhold til de indgåede lagerkontrakter.

Selv om det i øvrigt forudsættes, at forordning nr. 2498/74 ikke udtrykkeligt selv har påvirket niveauet for interventionsprisen for smør i Irland, må dette dog antages at være sket med hjemmel i forordning nr. 2517/74. Uanset udtrykket »opkøbsprisen« for smør i forordning nr. 1064/69 samt i de kontrakter, sagsøgeren har indgået, tidligere betød interventionsprisen, der ved en særlig retsakt fra Rådet fastsættes i regningsenheder for hvert produktionsår, har dette udtryk fået en ny betydning efter den 1. oktober 1974, datoen for forordning nr. 2517/74's ikrafttræden, i det begreb »beløbene udtrykt i national valuta«, der faktisk er modtaget af interventionssælgeren.

Landbrugsministeren er desuden af den opfattelse, at i det af forelæggelseskendelsens sidste spørgsmål omhandlede tilfælde skal det beløb, der skal betales til sagsøgeren som følge af de i ovennævnte kontrakter indeholdte forpligtelser, beregnes under anvendelse af den omregningskurs, der var gældende på de forskellige tidspunkter, og at den nye omregningskurs, der er et resultat af forordning nr. 2498/74, ikke skal anvendes på regningsenheder, som skulle betales inden dens ikrafttræden.

Han har i øvrigt henvist til det skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber.

C — *Kommissionen for De europæiske Fællesskaber* har først gennemgået ordningen med støtte til privat oplagring af smør og fløde, hvis formål det er at udjævne sæsonbetonede prisbevægelser ved en midlertidig tilbagetrækning fra markedet, og som ikke må sammenblandes med ordningen med interventionsorganernes opkøb.

Efter en særlig omtale af de kriterier, der ligger til grund for beregningen af

de af Kommissionen fastsatte støttebeløb, har denne anført, at dette beløb i henhold til artikel 29 i forordning nr. 685/69 som ændret ved forordningerne nr. 880/69, 1064/69 og 603/70 skal ændres i takt med eventuelle ændringer i opkøbsprisen for smør, der er oplagret på pågældende tidspunkt. Formålet med denne artikel i dens oprindelige form, der var begrænset til tilfælde med forhøjelse af støttebeløbet, var at udjævne de tab for oplagreren, der fulgte af en foreslået nedsættelse af interventionsprisen for smør. Det blev derfor anset for hensigtsmæssigt, at støtten, hvis størrelse var blevet beregnet på grundlag af forudseelige priser, blev justeret, såfremt en fællesskabsakt påvirkede priserne enten i nedadgående retning, som det oprindeligt var ventet, eller i opadgående retning, som det senere viste sig. Den af oplagreren påregnede fortjeneste på hele transaktionen ville i første tilfælde blive uventet nedsat og i andet tilfælde uventet forøget. Således blev ændringer, der tog hensyn til disse omstændigheder, foretaget i denne forordning i 1970, hvor begrænsningen til et enkelt produktionsår blev ophævet ved Kommissionens forordning nr. 603/70 af 31. marts 1970 (EFT 1970 (I), s. 148; org.ref. JO L 72/62, 1970), og i 1974 ved forordning nr. 2517/74, som tilføjede de i foreliggende sag omstridte bestemmelser. Det kunne antages, at artikel 29, selv uden udtrykkelig bestemmelse, skal fortolkes på samme måde, idet formålet med den netop er at ophæve virkningerne af ændringer i fælleskabspriserne, der vil kunne påvirke den kontraherende oplagers stilling på markedet mod slutningen af lagerperioden.

Den i forordning nr. 2517/74 angivne begrundelse viser, at denne forordning i virkeligheden skal betragtes som en materiel ændring af artikel 29. Dette standpunkt er i overensstemmelse med den stilling, Rådet indtog i november 1973, da det på Kommissionens forslag vedtog de foranstaltninger, der skulle træffes som følge af den nederlandske gyldens opskrivning. Blandt andet bemyndigedes Nederlandene til at yde en særlig støtte til de smør- og fløde-mængder, som på tidspunktet for den nederlandske regerings beslutning om at opskrive florinen med 5 % var omfattet af lagerkontrakter med interventionsorganet. Støtten var bestemt til at opveje de tab, som fulgte af anvendelsen af en ny repræsentativ omregningskurs for den nederlandske florin, som Rådet havde vedtaget. På daværende tidspunkt var det fællesskabsmyndighedernes opfattelse, at artikel 29, som den dengang var affattet, ikke klart kunne fortolkes således, at en af en kontrakt omfattet nederlandsk oplagrer automatisk havde ret til den forhøjelse af støttebeløbet, som var bestemt, såfremt interventionsprisen udtrykt i gylden, faktisk faldt som følge af ændringen i omregningskursen, og at en anden foranstaltning derfor måtte træffes for at ophæve det tab, oplagreren eventuelt måtte lide.

Et andet interessant punkt er ikrafttrædelsesdatoen for forordning nr. 2517/74, som blev vedtaget den 5. oktober 1974, offentliggjort den 4. oktober og trådte i kraft den 1. oktober 1974. Valget af denne dato skyldtes blot, at Kommissionen havde foreslået den 1. oktober 1974 som ikrafttrædelsesdag for de nye repræsentative kurser for det britiske og irske pund.

For at redegørelsen for artikel 29 i forordning nr. 685/69 kan blive fuldstændig, bør man endelig nævne den ændring, der er foretaget af artiklen efter de begivenheder, som ligger til grund for foreliggende sag, nemlig ved Kommissionens forordning nr. 837/75 af 26. marts 1975 (EFT L 79/52, 1975). Denne forordning bestemmer, at ethvert beløb, der lægges oveni den gældende interventionspris inden anvendelsen af en ny interventionspris, betragtes som en forhøjelse af interventionsprisen i henhold til ovennævnte artikel 29, og støttebeløbet til privat oplagring som en konsekvens heraf nedsættes. Denne

ændring har tydeligt samme formål som den ved forordning nr. 2517/74 indførte ændring, dvs. at fratage oplagreren den ekstra fordel ved en forhøjelse af prisen, som han ville opnå mod slutningen af lagerperioden.

Efter denne fremstilling har Kommissionen kort beskrevet ordningen med de monetære foranstaltninger, der har interesse i denne sag, især ordningen med »repræsentative kurser«, som kun finder anvendelse i landbrugssektoren, og som fastsætter forholdet mellem regningsenheden og en given national valuta samt mellem de forskellige nationale valutaer.

Kommissionen har først omtalt denne ordnings funktion og oprindelse og dernæst påpeget, at enhver ændring af den repræsentative kurs ændrer landbrugspriserne i vedkommende medlemsstat. Landbrugspriserne stiger, hvis der sker en nedskrivning af denne kurs, og falder, hvis der sker en opskrivning. For at bøde på de med opskrivningen forbundne ulemper, der især for stater med en stærk valuta består i et fald i landbrugspriserne, er det for nyligt blevet almindeligt at lade opskrivningen træde i kraft sammen med produktionsåret, eftersom fastsættelsen af landbrugspriser i regningsenheder på dette tidspunkt sædvanligvis indebærer en forhøjelse og således opvejer den prisnedsættelse, der skyldes forhøjelsen af den repræsentative kurs.

Den her omhandlede forhøjelse af landbrugspriserne i henhold til Rådets forordning nr. 2496/74 er enestående, idet den er i strid med et princip i den fælles markedsordning for landbrugsprodukter. Dette princip indebærer, at priserne fastsættes én gang om året, og producenter og forhandlere kan således foretage deres beregninger og planer for hele året. Grundene til denne fastsættelse, der for Irland medfører en forhøjelse af smørprisen udtrykt i regningsenheder, udtrykkes klart i betragtningerne til forordning nr. 2496/74. Den omstændighed, at denne forordning trådte i kraft samme dag som forordning nr. 2498/74, der fastsætter en ny repræsentativ omregningskurs for det irske pund, viser, at den i sidstnævnte forordning indeholdte nedskrivning skal betragtes som knyttet til den generelle prisforhøjelse og med i det mindste delvis samme formål, dvs. en forhøjelse af priserne på de irske landbrugsprodukter, begrundet i nødvendigheden af at tage hensyn til de særlige vanskeligheder på landbrugsområdet, som forordning nr. 2496/74 omhandler, og som for de irske producenter blev forværret af det særligt stærke kursfald i det irske pund i perioden 1973-1974.

Efter disse betragtninger kommer Kommissionen ind på besvarelsen af de af den irske dommer forelagte spørgsmål. Med henblik på de *to første spørgsmål*, som Kommissionen finder det hensigtsmæssigt at behandle under et, anfører den, at ændringen af den repræsentative kurs, der blev indført ved forordning nr. 2498/74, ifølge den ovenfor foretagne gennemgang medførte en forhøjelse af opkøbsprisen for smør som omhandlet i artikel 29 i forordning nr. 685/69. Det fremgår af denne gennemgang, at Kommissionen indtil vedtagelsen af forordning nr. 2517/74 havde anlagt en restriktiv fortolkning af nævnte artikel i den forstand, at en ændring af den nationale opkøbspris, der skyldtes en ændring af den repræsentative kurs, ikke blev betragtet som en ændring af opkøbsprisen i den i ovennævnte artikel 29 forudsatte forstand. Hvis Domstolen måtte anlægge en videre fortolkning af udtrykket »forhøjelse af opkøbsprisen«, der forudsættes i første version af artikel 29, vil Kommissionen ikke forsvare noget modsat, eftersom en sådan fortolkning efter dens opfattelse vil være i overensstemmelse med formålene med omtalte artikel af hensyn til oplagreren at ophæve virkningerne af uforudseelige ændringer som følge af fællesskabsbeslutninger i den pris, som han kan opnå mod slutningen af lagerperioden. I

betragtning af den stilling, som den hele tiden har indtaget, føler Kommissionen sig imidlertid forpligtet til at gå ind for en mindre vid fortolkning af artikel 29 i forordning nr. 685/69, hvorefter forordning nr. 2498/74 kun har forhøjet interventionsprisen for smør på grund af de i forordning nr. 2517/74 indeholdte ændringer.

Hvad angår det *tredje spørgsmål* gør Kommissionen gældende, at forordning nr. 2517/74 skal fortolkes således, at den ændrer det støttebeløb, som tilkom de oplagrere, som havde smør og fløde på privat lager på ikrafttrædelsesdagen for denne forordning, og som skulle have udbetalt støtte i en valuta, hvis repræsentative kurs blev nedskrevet for fremtiden i henhold til forordning nr. 2498/74. Enhver anden fortolkning ville berøve forordning nr. 2517/74 dens indhold indtil den næste regulering af de repræsentative kurser, hvorimod det tidspunkt, der var valgt til dens vedtagelse, klart viser, at den var affattet for at finde anvendelse på virkningerne af ændringerne i de repræsentative kurser pr. 7. oktober 1974.

Desuden er der intet grundlag for de forskellige klagepunkter, som sagsøgeren i hovedsagen har fremført mod forordning nr. 2517/74.

— Med henblik på det punkt, hvorefter omtalte forordning indebærer et uberettiget indgreb i sagsøgers rettigheder, er det tilstrækkeligt at bemærke, at denne forordning både er billig og retfærdig, eftersom ændringen af interventionsprisen, der er fremkaldt af en ændring af den repræsentative kurs, og ændringen af samme pris udtrykt i regningsenheder begge har samme virkninger på oplagrerens rettigheder, som de fremgår af artikel 29. Denne bestemmelses formål er netop at forhindre, at oplagrere, som ligger inde med smør og fløde, i medfør af de med interventionsorganerne indgåede kontrakter kommer til at lide under virkningen af en uforudseelig ugunstig udvikling eller profitere af uforudseelige fordele som følge af prisændringer, der er skabt ved fællesskabsforanstaltninger (jf. bilag II til Kommissionens skriftlige indlæg).

— Med henblik på det punkt, der begrundes med, at forordning nr. 2517/74 skulle have tilbagevirkende kraft, påpeger Kommissionen, at den vedtog denne forordning i den antagelse, at Rådets forordning om ændring af den repræsentative kurs trådte i kraft den 1. oktober 1974 i overensstemmelse med Kommissionens forslag, og at det derfor var hensigtsmæssigt at lade forordning nr. 2517/74 træde i kraft på samme dag. For øvrigt kan dette moment ved tvisten ikke på nogen måde påvirke sagsøgers stilling, eftersom en oplagrer kun ville have grund til at klage over omtalte forordnings tilbagevirkende kraft, hvis nedskrivningen havde fundet sted den 1. oktober, og udførslen fra lageret var sket mellem 1. og 4. oktober.

— Med henblik på punktet vedrørende indgreb i velerhvervede rettigheder har Kommissionen først gennemgået de i sagen indgåede lagerkontrakter, især de heri fastsatte betingelser 10 til 13 og 17. Dels fremgår det af denne gennemgang, at for så vidt angår tre af disse kontrakter, vedrørende smør oplagret i perioden mellem juli og september, var grundbetingelsen vedrørende minimumslagerperioden endnu ikke opfyldt den 4. oktober 1974, og at det er muligt, men lidet sandsynligt, at denne betingelse var opfyldt på nævnte dag for de to andre kontrakter vedrørende smør oplagret i juni måned. Dels var det, selv om man forudsatte, at denne betingelse var opfyldt, fuldt berettiget på grundlag af Domstolens retspraksis vedrørende »velerhvervede rettigheder« at slutte, at ingen af de af sagsøger indgåede kontrakter giver denne en egentlig ret til betaling af noget beløb i form af støtte af den omhandlede art, så længe de omstridte mængder ikke var blevet udtaget af lageret.

— Anbringendet om, at sagsøger her er gået glip af en fordel, som der var en rimelig udsigt til, er i strid med Domstolens praksis og især med det princip, generaladvokaten har formuleret i de forenede sager 95 til 98/74 (Sml. 1975, s. 1643). Det tydelige formål med artikel 29 i forordning nr. 685/69 er at ophæve »enhver« fordel eller ulempe, der for de private oplagrere måtte fremkomme af en ændring af interventionsprisen. Selv om dette formål ikke er udtrykkeligt udtalt, kunne oplagrerne ikke fornuftigvis forvente, at den betragtning, der ligger til grund for ovennævnte bestemmelse, ikke også finder anvendelse i tilfælde af ændringer af interventionsprisen udtrykt i national valuta. Dette gælder så meget mere, som der som nævnt blev truffet foranstaltninger i 1973 for at bøde på virkningerne af den nederlandske florins nedskrivning på de priser, som de nederlandske oplagrere kunne vente at opnå mod slutningen af deres lagerperiode.

— Hvad dernæst angår det punkt, at der skulle være sket en krænkelse af fundamentale rettigheder, er det for det første i den foreliggende sag vanskeligt at få øje på den fundamentale ret, som efter sagsøgers udsagn skal være krænket ved en fællesskabsforanstaltning, som bevirker en nedsættelse til nul af en fællesskabsstøtte, som den pågældende hævder at have ret til.

— For det andet må det ikke glemmes, at sådanne rettigheder altid er underkastet visse begrænsninger, og at de garantier, der indrømmes i medfør af disse rettigheder, i hvert fald ikke kan udstrækkes til at beskytte rent handelsmæssige forventninger eller interesser, som altid indeholder et risikomoment, som er selve kernen i økonomisk virksomhed.

Kommissionen afviser ligeledes, at der skulle være begået magtfordrejning, idet den herved har henvist til de ovenfor fremstillede almindelige betragtninger og anført, at den økonomiske stilling for oplagrere i sagsøgerens situation ifølge beregningerne i bilag II til dens skriftlige indlæg er gunstigere, end den var før nedskrivningen af det irske pund, når nedsættelsen til nul af den omstridte støtte også tages i betragtning. Kommissionen påpeger desuden, at en foranstaltning som den i denne sag omhandlede både efter sit indhold og formål falder ind under de foranstaltninger, som den har beføjelse til at vedtage i medfør af bemyndigelsen i artikel 6, stk. 7 i Rådets forordning nr. 804/68, og følgelig ikke er udtryk for magtfordrejning.

Kommissionen imødegår endelig punktet om utilstrækkelig begrundelse, idet den henviser til Domstolens retspraksis og bemærker, at grundene til forordning nr. 2517/74 ikke er mangelfulde i en sådan grad, at sagsøgeren er ude af stand til under hensyn til denne sags omstændigheder at få øje på omtalte forordnings eksistensberettigelse og formål, eller at Domstolen forhindres i at udøve sin legalitetskontrol.

Hvad angår det *fjerde spørgsmål* har Kommissionen anført, at når henses til dens ovenfor fremstillede opfattelse, hvoraf det fremgår, at der ikke skal ydes nogen støtte i nærværende tilfælde, er den ikke forpligtet til at give et svar herpå. For god ordens skyld anfører den, at såfremt smørret under kontrakt befinder sig i et privat lager på tidspunktet for en ny repræsentativ kurs' ikrafttræden, skal hele støttebeløbet betales på grundlag af den nye kurs. Kommissionen har her påpeget, at støtten ikke vil være »forfalden til betaling« før dagen for udførsel fra lageret, eftersom støttebeløbet i henhold til artikel 29 i forordning nr. 685/69 kan ændres lige indtil denne dato.

På grundlag af disse bemærkninger foreslår Kommissionen at besvare de forelagte spørgsmål på følgende måde:

»1. artikel 29 i Kommissionens forordning nr. 685/69 af 14. april 1969

om gennemførelsesbestemmelser for interventioner på markedet for smør og fløde som ændret ved forordning nr. 2517/74 skal fortolkes således, at Rådets forordning nr. 2498/74 af 2. oktober 1974 om fastsættelse af en repræsentativ omregningskurs, der skal anvendes inden for landbrugssektoren på de nye medlemsstaters valutaer, indeholder en forhøjelse af opkøbsprisen for smør udtrykt i irske pund.

2. Gennemgangen af de forelagte spørgsmål har intet frembragt, der kan anfægte gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 om ændring af forordning nr. 685/69 om justering af støtten til privat oplagring af smør, i tilfælde af ændring af købsprisen.

3. Forordning nr. 2517/74 finder anvendelse på smør og fløde, der er omfattet af kontrakter om privat oplagring, og som er blevet oplagret inden den 3. oktober 1974.«

III — Mundtlige forhandlinger

Firma An Bord Bainne og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 1. december 1977.

Efter at sammensætningen af afdelingen var blevet ændret, blev det, efter at parterne i hovedsagen var blevet hørt herom, besluttet at genoptage de mundtlige forhandlinger i retsmødet den 26. januar 1978.

Efter at parterne i hovedsagen havde erklæret, at de henholdt sig til deres allerede fremsatte indlæg, har generaladvokaten fremsat sit forslag til afgørelse i ovennævnte retsmøde.

Præmisser

1 Ved kendelse af 13. juli 1977, indgået til Domstolens justitskontor den 25. juli 1977, har High Court of Ireland i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet fire spørgsmål vedrørende fortolkningen af Kommissionens forordning nr. 685/69 af 14. april 1969 om gennemførelsesbestemmelser for interventioner på markedet for smør og fløde (EFT 1969 (I), s. 182; org.ref. JO L 90/12, 1969) og vedrørende gyldigheden af Kommissionens den den 1. oktober 1974 ikrafttrådte forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 om ændring af forordning nr. 685/69 om justering af støtten til privat oplagring af smør, i tilfælde af ændring af købsprisen (EFT L 269/24, 1974);

2 disse spørgsmål er stillet i forbindelse med en retssag, hvor sagsøgerne er et irsk andelsselskab med begrænset ansvar, der handler med mælk og mejeriprodukter, og sagsøgte den irske minister for landbrug og fiskeri, som i Irland er interventionsorganet efter den fælles landbrugspolitik;

3 tvisten mellem parterne drejer sig om, hvilket støttebeløb der i henhold til artikel 6 i Rådets forordning nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT 1968 (I), s. 169; org.ref. JO L 148/13, 1968) skulle have været betalt for visse smør- og flødemængder, som det sagsøgende firma havde oplagret privat, og som endnu ikke var blevet udført af lageret den 7. oktober 1974;

4 omtalte firma hævder, at selv om dette støttebeløb nedsættes som følge af den nye opkøbspris for smør udtrykt i regningsenheder, som er fastsat ved Rådets forordning nr. 2496/74 af 2. oktober 1974 (EFT L 268/1, 1974) med virkning fra den 7. oktober 1974, indebærer dette ikke, at der sker ændring i nævnte beløb som følge af den ændring i den repræsentative omregningskurs for det irske »grønne« pund, som er indført ved Rådets forordning nr. 2498/74 af 2. oktober 1974 (EFT L 268/6, 1974), ligeledes med virkning fra den 7. oktober 1974;

5 interventionsorganet gør heroverfor gældende, at den for Irland gældende opkøbspris for smør, som anvendtes før den 7. oktober 1974, nu er blevet forhøjet både i regningsenheder og i irsk national valuta i medfør af de to ovennævnte forordninger fra Rådet;

6 det anfører endvidere, at på grund af denne forhøjelse og i henhold til artikel 29, andet afsnit i Kommissionens forordning nr. 685/69 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 tilkom der ikke det sagsøgende firma nogen støtte for smør og fløde, der endnu var oplagret på ovennævnte dato.

7 High Court spørger i de to første spørgsmål, om Rådets forordning nr. 2498/74, som ændrede omregningssatsen mellem det irske pund og regningsenheden, bevirkede en forhøjelse af »opkøbsprisen for smør« efter dette udtryks betydning i artikel 29 i Kommissionens forordning nr. 685/69 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 1064/69 og 603/70, og om denne forhøjelse skete selvstændigt eller i medfør af bestemmelserne i Kommissionens forordning nr. 2517/74.

8 Forordning nr. 2498/74, som ændrer den repræsentative omregningskurs for det irske grønne pund, der var blevet fastsat ved Rådets forordning nr. 222/73 af 31. januar 1973 (EFT L 27/4, 1973), finder ifølge artikel 1 anvendelse på »forretninger, der gennemføres under retsakterne vedrørende den fælles landbrugspolitik«;

9 bilaget til Rådets forordning nr. 1134/68 af 30. juli 1968 (EFT 1968 (II), s. 391; org.ref. JO L 188/1, 1968), hvortil der henvises i fjerde betragtning i forordning nr. 2498/74, nævner ikke interventionsorganernes opkøbspris blandt de beløb, der skal tilpasses ved ændringer i en medlemsstats nationale valutaparitet i forhold til regningsenheden;

10 betragtes forordning nr. 2498/74 således udelukkende i forhold til den regulering, inden for hvis rammer den er udstedt, kan den ikke have medført en forhøjelse af opkøbsprisen udtrykt i irsk national valuta;

11 derimod er det i artikel 29 i forordning nr. 685/69 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 udtrykkeligt bestemt, at opkøbsprisen skal ændres ved en ændring af pariteten mellem regningsenheden og en national valuta;

12 i ovennævnte artikel 29 bestemmes, at støttebeløbet til privat oplagring af smør forhøjes eller nedsættes på grund af en tilsvarende ændring af opkøbsprisen udtrykt i regningsenheder, og i sidste afsnit anføres, at

»bestemmelserne i de foregående afsnit anvendes ligeledes i tilfælde af en ændring af beløbene udtrykt i national valuta af købsprisen for smør, som anvendt af det pågældende interventionsorgan«;

13 forordning nr. 2517/74, hvorved dette sidste afsnit indsattes i artikel 29, trådte i kraft den 1. oktober 1974 og fandt følgelig anvendelse på det tidspunkt, da forordning nr. 2498/74, som blev vedtaget den 7. oktober 1974, trådte i kraft;

14 de to første spørgsmål skal derfor besvares således, at i medfør af artikel 29 i Kommissionens forordning nr. 685/69 af 14. april 1969 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 medførte Rådets forordning nr. 2498/74 af 2. oktober 1974 en forhøjelse af opkøbsprisen for smør udtrykt i irske pund.

15 High Court spørger i tredje spørgsmål, om det, såfremt Rådets forordning nr. 2498/74 skal fortolkes således, at den har medført en forhøjelse af interventionsprisen for smør i kraft af bestemmelserne i Kommissionens forordning nr. 2517/74, da må antages, at sidstnævnte forordning skal betragtes som gyldig og bindende i forhold til kontrakter om privat oplagring, som er indgået før dens ikrafttræden.

16 Ordningen med støtte til privat oplagring af smør efter artikel 6, stk. 2 i Rådets forordning nr. 804/68 af 27. juni 1968, er en af de interventionsforanstaltninger, som denne forordning indførte til gennemførelse af de i traktatens artikel 39 anførte mål for den fælles landbrugspolitik;

17 i Rådets forordning nr. 985/68 af 15. juli 1968 (EFT 1968 (I), s. 247; org.ref. JO L 169/1, 1968) anføres i sjette betragtning, at disse foranstaltninger »skal gøre det muligt at følge markedssituationens udvikling«, og i sidste betragtning — særligt med henblik på privat oplagring — at foranstaltningerne »skal bidrage til at tilvejebringe ligevægt på markedet«;

18 i så henseende bestemmer forordningens artikel 10, at støttebeløbet til privat oplagring kan ændres, såfremt markedet på det tidspunkt, hvor udførsel fra lageret finder sted, har udviklet sig ugunstigt på en måde, som ikke kunne forudses;

19 i lighed med denne forskrift bestemtes det i den første version af artikel 29 i Kommissionens forordning nr. 685/69, at »i tilfælde af, at interventionsorganernes opkøbspriser for smør nedsættes . . ., skal den i artikel 24 omhandlede støtte med hensyn til de af en lagerkontrakt omfattede smørmængder, som er blevet oplagret forud for datoen for anvendelsen af ændringen i opkøbsprisen, forhøjes med et beløb svarende til denne nedsættelse«;

20 Kommissionens forordninger nr. 880/69 (EFT 1969 (I), s. 204; org.ref. JO L 114/11, 1969), 1064/69 (JO L 139/14, 1969) og 603/70 (EFT 1970 (I), s. 148; org.ref. JO L 721/62, 1970) supplerede den således indførte ordning, idet det bestemtes, at støttebeløbet til privat oplagring også kunne ændres, såfremt der skete en forhøjelse af den af interventionsorganerne anvendte opkøbspris for smør;

21 denne ordning skyldes Kommissionens ønske om at sikre, at der ved anvendelsen af støtteordningen for privat oplagring af smør tages hensyn til markedsudviklingen på en måde, så at der ved slutningen af lagerperioden opnås den ved grundforordning nr. 804/68 tilsigtede overensstemmelse mellem det ydede støttebeløb og det faktiske prisniveau;

22 dette mål ville ikke kunne nås, hvis en ændring af opkøbsprisen ved fraførslen fra lager skulle resultere i et tab eller omvendt i en uberettiget fortjeneste navnlig i forhold til handlende, som har benyttet sig af interventionsorganernes opkøbsordning i samme produktionsår;

23 forordning nr. 2517/74, der sidestiller en ændring af opkøbsprisen udtrykt i regningsenheder med en ændring af denne regulering med henblik på justering af støtten til privat oplagring;

24 eftersom enhver nedsættelse eller forhøjelse af opkøbsprisen uanset årsag påvirker markedspriserne, især på et overskudsmarked som markedet for mejeriprodukter, gør ovennævnte ligestilling det faktisk muligt at justere støttebeløbet til privat oplagring efter de private kontrahenters virkelige og berettigede behov.

25 Sagsøgerne i hovedsagen gør gældende, at forordning nr. 2517/74 gør indgreb i rettigheder, som tilkommer dem i medfør af kontrakter om privat oplagring, der før forordningens ikrafttræden var indgået med vedkommende nationale interventionsorgan, hvorfor forordningen er i strid med princippet om respekt for velerhvervede rettigheder.

26 Det forhold, at der er afsluttet kontrakter om privat oplagring som omhandlet i artikel 9 i Rådets forordning nr. 985/68, og at varerne er blevet oplagret, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at skabe en ret til et bestemt støttebeløb;

27 den pågældende erhverver kun denne ret, råfremt de af lagerkontrakterne omfattede smørmængder har været oplagret i en fastsat minimumsperiode ifølge de nærmere regler i forordning nr. 685/69 og er bragt ud fra lageret på de betingelser, der måtte være fastsat i de nævnte kontrakter, hvilket ikke er sket i det foreliggende tilfælde;

28 det følger dernæst af de ovenfor anførte almene hensyn, at støtte til privat oplagring af smør til enhver tid er underkastet forskrifterne i den herfor gældende fællesskabsordning;

29 da anbringendet om krænkelse af sagsøgernes velerhvervede rettigheder og om tilsidesættelse af deres berettigede forventninger derfor ikke kan tages til følge i det foreliggende tilfælde, må det konkluderes, at Kommissionens forordning nr. 2517/74 finder anvendelse på lagerkontrakter, indgået før ikrafttrædelsen af Rådets forordning nr. 2498/74, for så vidt angår de mængder smør, der endnu ikke var behørigt bragt ud fra lageret på denne dato, dvs. den 7. oktober 1974.

30 Sagsøgerne i hovedsagen gør desuden gældende, at Kommissionen ikke havde kompetence til at vedtage den omstridte forordning, idet det i henhold til artikel 6, stk. 6 i forordning nr. 804/68 alene var Rådet, der kunne ændre støttebeløbet til privat oplagring efter en ændring af den repræsentative kurs for det irske grønne pund;

31 de gør i denne forbindelse gældende, at det var ved en forordning fra Rådet (forordning nr. 3141/73, EFT L 321/1, 1973), at Nederlandene i november 1973 blev bemyndiget til at yde en særlig støtte for smør, som på datoen for de nederlandske myndigheders beslutning om at opskrive gyldenen med 5 % var omfattet af en lagerkontrakt, for at udligne det værditab, der skyldtes anvendelsen af gyldenens forhøjede omregningskurs inden for landbrugssektoren.

32 Det fremgår af artikel 6, stk. 7 i forordning nr. 804/68, at »gennemførelsesbestemmelserne til denne artikel og særlig støttebeløbet til den private oplagring vedtages efter fremgangsmåden i artikel 30«;

33 i medfør af denne fremgangsmåde, der er kendetegnet ved medvirken af en »forvaltningskomité for mælk og mejeriprodukter«, har Kommissionen en retsanordnende beføjelse til at udstede generelle retsforskrifter på områder som støtteordningen for privat oplagring af smør;

34 da forordning nr. 2517/74 netop henviser til denne ordning, savner det i denne sag anførte anbringende om inkompetence fornødent grundlag og kan derfor ikke tages til følge.

35 Sagsøgerne i hovedsagen har endelig gjort gældende, at forordning nr. 2517/74 er utilstrækkeligt begrundet.

36 Begrundelsen for en generel retsforskrift kan fremgå ikke blot af dens ordlyd, men også af samtlige regler under ét på det pågældende område;

37 som forordning nr. 2517/74 er placeret inden for rammerne af den interventionsordning, der er indført ved Rådets forordninger nr. 804/68 og 985/68, herunder især støtteordningen for privat oplagring, er det muligt at udfinde de grunde, der gør indføjelsen af sidste afsnit i artikel 29 i forordning nr. 685/69 berettiget;

38 på dette grundlag bør der svares, at gennemgangen af det tredje spørgsmål intet har frembragt, der kan anfægte gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 2517/74;

39 som følge af dette svar er det ikke nødvendigt at behandle det fjerde spørgsmål.

Vedrørende sagsomkostningerne

40 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

41 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (første afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af High Court of Ireland ved kendelse af 13. juli 1977, for ret:

1. **I medfør af artikel 29 i Kommissionens forordning nr. 685/69 af 14. april 1969 som ændret ved Kommissionens forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 medførte Rådets forordning nr. 2498/74 af 2. oktober 1974 en forhøjelse af opkøbsprisen for smør udtrykt i irske pund.**

2. **Gennemgangen af det tredje spørgsmål har intet frembragt, der kan anfægte gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 2517/74.**

3. **Kommissionen forordning nr. 2517/74 finder anvendelse på de lagerkontrakter, indgået før ikrafttrædelsen af Rådets forordning**

nr. 2498/74, for så vidt angår de mængder, der endnu ikke var behørigt bragt ud fra lageret på denne dato, dvs. den 7. oktober 1974.

Bosco Donner O'Keeffe

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. februar 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

G. Bosco
Afdelingsformand for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT H. MAYRAS FREMSAT DEN 26. JANUAR 1978 [1]

Høje Ret.

Nærværende sag har visse træk fælles med den præjudicielle forelæggelse, som Domstolen afgjorde in plennen den 3. marts 1977 (Kerry Milk, Sml. s. 425). Den omhandler problemer om retsreglernes tidsmæssige anvendelse. Disse problemer er opstået ved, at størrelsen på en fællesskabsstøtte er blevet ændret i kraft af såvel en ændring af interventionsprisen udtrykt i regningsenheder som en ændring af den sats, der skal anvendes ved omregningen af disse enheder til national valuta. Striden sætter spørgsmålstegn ved gyldigheden af en forordning fra Kommissionen, et spørgsmål, som er snævert forbundet med en fortolkning af en forordning fra Rådet, og jeg beklager, at denne institution ikke har fundet for godt at give os kendskab til sin opfattelse.

Som jeg nævnte i mit forslag til afgørelse i Lührssagen — er det dernæst vanskeligt at udtale sig om den »berettigede forventning«, som sagsøgerne som privatperson kunne have om opretholdelse af en given retsstilling i henhold til kontrakter, indgået med et officielt interventionsorgan, uden at komme ind på omstændighedernes faktiske beskaffenhed, selv om der er tale om en sag vedrørende fortolkning eller gyldighed efter artikel 177. Jeg vil ikke desto mindre søge over for den nationale ret at angive de momenter, som kan være denne til hjælp med henblik på at løse den konflikt, som er forelagt den.

I — 1. Jeg skal først omtale den sammenhæng, i hvilken Kommissionens forordning nr. 2517/74 af 3. oktober 1974 er udstedt.

Produktionsåret for mejeriprodukter begynder den 1. april hvert år for at slutte den 31. marts året efter. I princippet træffes beslutninger vedrørende de »fælles« priser så vel som de »differentierede« priser og beløb for de nye medlemsstater for hvert år i marts måned. Dette var også tilfældet i marts 1974 (Rådets forordning nr. 663/74 af 28. marts 1974); den »differentierede«

1 — Oversat fra fransk.